

Євгенія Глущук,
мол. наук. співроб. інформаційно-аналітичного відділу ФПУ

САМІТ НАТО У ВІЛЬНЮСІ: ГОЛОВНІ ПІДСУМКИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Опубліковано: Глущук Є. Саміт НАТО у Вільнюсі: головні підсумки та результати для України // Діяльність Президента України в умовах російсько-української війни. 2023. Випуск 30 (74). С. 28-32.

Впродовж двох днів 11-12 липня у литовській столиці Вільнюс проходив 74-й саміт НАТО, в якому взяли участь лідери 31 країни-члена НАТО, а також додатково запрошені делегації, зокрема українська на чолі з Президентом Володимиром Зеленським.

Цього року, як і попереднього, саме Україна та її боротьба проти російського агресора — головна тема саміту НАТО. Його учасники визначали заходи підтримки України та посилення оборони країн Альянсу (АрміяInform).

Саміт НАТО у Вільнюсі називали історичним для України, але його результати спричиняють змішані почуття. Україну офіційно не запросили приєднатися до альянсу, проте спростили процедуру вступу, пообіцяли гарантії безпеки та багато військової підтримки, аж до навчання пілотів на F-16. То що це, перемога чи поразка?

Україна очікувала, що учасники альянсу відійдуть від розмитих формулювань і недвозначно заявлять, що Київ увійде до лав НАТО після завершення війни з росією, запропонують конкретний алгоритм, як і коли це станеться, а також прискорять формальний процес вступу країни до альянсу. Проте цього не сталося. Країни НАТО погодилися лише спростити процес вступу України, але поки що не запрошують країну до альянсу. Вони зазначили, що Київ отримає запрошення, коли «погодяться всі союзники та будуть виконані умови», йдеться у комюніке саміту.

НАТО відмовилося від плану дій щодо членства (ПДЧ) для України, і погодило «пакет розширеної політичної та практичної підтримки». Передбачено запуск Ради Україна – НАТО, який має стати платформою для консультацій у кризових ситуаціях, та довгострокову програму військової допомоги у розмірі 500 мільйонів доларів на рік, спрямовану на модернізацію армії України та переходу на стандарти НАТО.

Лідери країн НАТО заявляють, що створення Ради Україна – НАТО замість Комісії Україна – НАТО, яка існувала досі, — це підвищення рівня відносин і один із кроків до прийому України до альянсу в майбутньому (Кореспондент).

Зокрема генсек НАТО Єнс Столтенберг заявив, що зараз Україна ближча до НАТО, ніж будь-коли. «Союзники підтвердили ще раз, що Україна стане членом Альянсу та погодилися скасувати вимогу щодо ПДЧ. Це змінить шлях членства України в НАТО з двоетапного процесу на одноетапний. Ми

надамо запрошення Україні приєднатися до НАТО, коли союзники погодяться, що умови будуть виконані. Це рішуче єдине послання членів Альянсу на вашому шляху до членства НАТО. Ми повинні переконатись, коли війна закінчиться, будуть створені надійні домовленості щодо безпеки України, щоб історія не повторилася», – наголосив Столтенберг (Цензор.НЕТ).

Утім, аналітик Інституту євроатлантичного співробітництва Володимир Горбач незадоволений результатами саміту. «Я розумію, що ми не могли розраховувати на повноцінне членство в НАТО. Але озвучити певні часові параметри прийому нас в НАТО Альянс міг би. А так ми залишилися на тому ж самому місці, де і були в 2008 році після Бухарестського саміту. Це дипломатична відмова Україні», – наголосив аналітик. Заміну умов для вступу України в НАТО (замість ПДЧ Київ повинен буде виконати адаптовану Річну національну програму) експерт називає «словесною еквілібристиком». «Це та ж сама процедура вступу, що і була, тільки з іншою назвою. Річна національна програма є складовою частиною ПДЧ. По суті, це нічого не змінює. Нам кажуть, що замість двох кроків буде один, але цей крок буде довжиною, як два», – констатує Горбач (DW).

Водночас, на думку міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби шлях до НАТО після саміту у Вільнюсі став коротшим, але не став швидшим. Міністр пояснив, що раніше у Бухаресті Україні запропонували шлях до членства в НАТО у два кроки: спочатку пройти ПДЧ (план дій щодо членства в НАТО — ред.) як багаторічну програму, потім отримати запрошення, а далі членство. «Зараз ПДЧ прибирають і кажуть, що ваш шлях до НАТО з двох кроків тепер складатиметься з одного кроку. Але коли цей крок буде зроблений, коли нам дадуть запрошення, – нам не сказали», — відзначив міністр (Суспільне).

Президент України Володимир Зеленський за підсумками першого дня саміту був відверто розчарований відсутністю жодних часових рамок для запрошення України в Альянс. Однак, після другого дня назвав результати саміту НАТО у Вільнюсі «хорошими». «Результати саміту НАТО гарні, але якби було запрошення, вони були б ідеальні... Поки ми не в НАТО ще, але це вже реальність. Це і є наш захист — така велика підтримка світу. Бо це і є віра в Україну, як в майбутнього повноправного члена, рівноправного, і як в гаранта безпеки, і як в переможця в цій війні за свободу і права людей», – зазначив Зеленський (ФАКТИ).

Другий день саміту НАТО був результативним для України в питанні майбутнього в Альянсі, посилення військової підтримки та безпекових гарантій. Протягом дня члени української делегації на чолі з Президентом провели низку важливих зустрічей на полях Вільнюса. Зокрема, Глава держави поговорив тет-а-тет з американським, британським, французьким, німецьким і канадським колегами. Крім того, взяв участь в інавгураційному засіданні Ради Україна-НАТО, а це — про новий рівень координації відносин нашої країни з Північноатлантичним альянсом і зміцнення партнерства (Укрінформ).

Не менш важливим стало те, що під час Вільнюського саміту декілька країн-членів НАТО оголосили про нову військову допомогу Україні, яка дозволить перейти від обладнання та стандартів радянської доби до обладнання та стандартів НАТО та зробить ЗСУ оперативно сумісними.

Загалом Україна отримає від міжнародних партнерів військову допомогу на понад 1,5 млрд євро. Про це повідомив міністр оборони України Олексій Резніков.

Він зазначив, що ракети далекого радіусу дії SCALP, танки Leopard, додаткові системи ППО Patriot, навчання пілотів на винищувачах F-16 – це лише деякі речі, про які можна оголосити публічно.

Міністр розповів про таку підтримку:

- від Німеччини – новий пакет допомоги на 700 млн євро, який включає 25 танків Leopard 1A5, 40 бойових машин піхоти Marder 1A3, дві системи протиповітряної оборони Patriot, п'ять зенітно-ракетних комплексів Bergpanzer 2, 20 тисяч 155-мм артилерійських снарядів, 5 тисяч димових снарядів;

- від Австралії – 30 бронетранспортерів Bushmaster;

- від Норвегії – 1 тисяча мікродронів Black Hornet, пакет підтримки NASAMS (два додаткові центри управління вогнем, дві пускові установки та запчастини), а також збільшення бюджету військової допомоги Україні з 240 млн до 930 млн доларів. Крім того, є домовленості про посилення можливостей ППО та артилерії;

- від Великої Британії – понад 70 бойових машин, тисячі боєприпасів для танків, пакет військової допомоги на ремонт техніки на 64,7 млн доларів;

- від Франції – ракети SCALP та додаткове інженерне обладнання для розмінування;

- від Нідерландів – домовленість про початок навчання пілотів у серпні, внесок у посилення можливостей ППО та артилерії України;

- від Канади – 410 млн доларів в новому фінансуванні й проєктах для підтримки України та посилення трансатлантичної безпеки; посилення ЗСУ бронетехнікою.

«Зустрічі у Вільнюсі були дуже продуктивними», – резюмував Резніков (Дело.ua).

Значним досягненням військової підтримки України також стало затвердження коаліції з 11 країн, в яку входять Данія, Нідерланди, Бельгія, Канада, Люксембург, Норвегія, Польща, Португалія, Румунія, Швеція та Велика Британія, яка у вже серпні розпочне підготовку українських пілотів на F-16 (Укрінформ).

Політолог Володимир Фесенко вважає, що попри те, що не всі очікування Офісу Президента були реалізовані, результат саміту можна вважати виконаним, як «програма мінімум». «Програма максимум у вигляді запрошення та вступу до НАТО ще потребує свого виконання. Але будемо реалістами, це не було можливо і стане можливими лише після завершення війни. Темпи і форми нашого вступу до НАТО залежатимуть від того, як завершиться війна», – вважає він (Факти).

На думку виконавчої директорки YES Світлани Ковальчук, Україна отримала максимум з Вільнюського саміту. «Україна отримала максимум з того, що могла отримати. Україна отримала все більше підтримки, та зараз ми маємо працювати над двосторонніми угодами з державами для збільшення гарантій безпеки і для збільшення військової допомоги. Україна обговорювалась в усіх кулуарах натівських заходів у Вільнюсі й кожна країна говорила, що буде збільшувати підтримку України. Те, що вдалось побачити — це така велика єдність світу щодо України. Мені, здається, що українські дипломати неймовірно гарно попрацювали й зробили великий прорив», наголосила Ковальчук (Громадське радіо).

Крім того, за словами політолога Олега Саакяна, прийняті рішення щодо підтримки України на саміті у Вільнюсі вказують на те, що Україна буде в НАТО, попри відсутність формального запрошення приєднатися до військового блоку. «Одним зі значних результатів саміту у Вільнюсі стало скасування для України Плану щодо членства в НАТО. Скасування ПДЧ — це визнання того, що країна в більшості критеріїв відповідає стандартам НАТО, і залишаються лише окремі вимоги, які виставляються вже як другий етап перед вступом країни в НАТО», – говорить експерт (Заборона).

Секретар Ради національної безпеки і оборони Олексій Данілов впевнений, що наступний саміт НАТО, який відбудуватиметься у 2024 році в США, буде переможним для України. «Я впевнений, що наступний саміт, що відбудуватиметься в наступному році в США, буде максимально переможним», – сказав Данілов. Він наголосив, що українцям варто набратися терпіння, треба робити своє «домашнє завдання» для того, щоб всі без виключно сектори, які мають відношення до критеріїв членства НАТО, були виконані на відмінно (Еспресо).

Таким чином, на Вільнюському саміті НАТО Україна мала справу з усіма тонкощами та складнощами політики НАТО як країна, яка вже реально претендує на членство.

І хоча саміт у Вільнюсі не став повною перемогою, але однозначно не був і провалом для України. Як не прикро це зазначати, дива з членством в НАТО не сталося. Втім, треба було бути завзятим оптимістом, аби вірити, що НАТО консенсусом прямо зараз запросить до своїх лав країну, яка перебуває у стані війни.

Водночас Вільнюській саміт-2023 значно більш результативний, на відміну від Бухарестського саміту-2008. Цьогорічні рішення містять доволі позитивні формулювання щодо України. А складні дипломатичні баталії навколо формулювань саміту щодо перспектив членства України в НАТО сприяли суттєвому підвищенню практичної військової і оборонної допомоги з боку партнерів, які в такий спосіб намагалися компенсувати брак амбітності в тексті. Ця допомога значно посилює боєздатність і потенціал української армії. А подальші успіхи ЗСУ у свою чергу зміцнять і позиції української дипломатії на шляху до членства в НАТО (Дзеркало тижня).

За будь-якого сценарію наші позиція та стратегія мають залишатися незмінними — членство України в НАТО є єдиною дієвою довгостроковою

гарантією безпеки для нашої держави. Якщо двері в Альянс для України відчинені, то маємо нарешті у них зайти.